

Badeforhæng, halalslagtning og modersmålsundervisning. Der er rigeligt med konflikter i det multikulturelle samfund. Skal vi have det fremtidige Danmark til at fungere, kræver det en udfordring af den nationale majoritetstænkning, mener lektor Christian Horst.

Kulturen til forhandling

* Det er tyrkisk uge. Hassans mor er kommet på besøg i klassen og skal lave tyrkiske pandekager. Bag efter skal de se lysbilleder af den blå moské i Istanbul, tæppevævning på den anatolske højslette og dansende dervisher – de kendte hvirvlende munke fra Konya. Endelig sluttet dagen af med lidt fysisk aktivitet for alle: Mavedans.

En karikatur? Måske – men ikke kun. Denne type arrangementer forekommer og er uden tvivl lavet i den bedste mening. Børnene skal gøres fortrolige med deres forskellige kulturelle baggrunde. Men formen er pædagogisk tvivlsom. Og så er arrangementet ikke mindst et bevis på, at forestillingen om et monokulturelt Danmark stadig er den primære fortolkningsramme i skolen; de 'fremmede' opfattes i højere grad som gæster end ligeværdige medborgere.

Den forestilling må der gøres op med – vi er ganske enkelt forpligtet til det, hvis vi vil tage demokratiet alvorligt, mener lektor Christian Horst fra Institut for Pædagogisk Antropologi ved Danmarks Pædagogiske Universitet. Han har, sammen med Karen Lund fra DPU, netop udgivet antologien Norm og Acceptabilitet, hvor han i sit eget bidrag argumenterer for, at vi må gøre op med forestillingen om Danmark som en kulturhomogen stat. I stedet efterlyser han en uddannelsespolitisk vision om en reel ligestilling af majoritet og minoritet, der bygger på demokrati og et universelt værdigrundlag. De 'fremmede' skal ikke blot accepteres som et eksotisk indslag eller udstilles som et socialt problem, men inddrages i den måde, vi indretter skolen og undervisningen på eller resten af samfundet for den sags skyld.

Kampen om kroppen – og kulturen

»Konflikterne mellem dansk kultur og andre etniske kulturer udspiller sig i alle samfundets arenaer. Fæl-

les for de fleste er dog, at de foregår inden for en dansk kulturel fortolkningsramme. Det betyder, at bestemte kulturelementer eller vaner som tørklæder eller halalslagtning bliver gjort til nationale politiske markører i debatten. Det kan virke begrænsende for mulige løsninger – vi bliver simpelthen kulturelt blændet,« siger Christian Horst. Som eksempel nævner han problematikken omkring badeforhæng, hvor forældre med minoritetsbaggrund har forsøgt at få deres børn fritaget fra idræt, fordi de ikke ønsker, at de skal bade sammen med andre børn.

»Den måde, vi forholder os til vores krop på, er allerede vanskelig. Fremstillingen af en dansk kultur, hvor vi alle smider tøjet uden problemer, er en til-

»Det tager 5 – 7 år at tilegne sig et sprog som læringssprog, hvis barnet skal nå op på en gennemsnitlig præstation.«

snigelse. Det mangler en anerkendelse af, at børn, når de bliver kønsmodne, også kan være blufærdige og have svært ved at forholde sig til deres krop. Men i stedet for at se på hvordan 'vi' forholder os til hinandens kroppe i de her vanskelige situationer, slutter 'vi' os imod folk fra en anden kultur ved demonstrativt at vise, at vi kan (og skal) være nøgne,« forklarer Christian Horst.

Løsningen er ifølge Christian Horst besnærende enkel, nemlig at forholde sig til det konkrete problem: at det handler om, at børnene skal være rene, efter de har svedt. Og man kan skabe forståelse for problemet ved f.eks. at invitere forældrene med ind og se, hvordan man bader, hvordan drenge og piger er adskilt. Situationen kan på den måde udnyttes til at spejle forskellige kulturelle forestillinger om kropslighed og blufærdighed.

»Hvis man går i dialog på en ordentlig måde med

forældre og børn, er der masser af muligheder for at fortolke og forhandle. Men hvis man lægger det ud som et politisk spørgsmål om muslimsk, kristen eller dansk kultur, så kommer der nogle helt andre ting på spil. Pludselig bliver det til, at 'vi' giver efter for 'dem', og konflikten får en principiel karakter i stedet for at give anledning til dialog og kulturel forhandling i løsningen af et praktisk problem. Så kommer der intet badeforhæng, for det er ikke det, det handler om. Problemet får i stedet et helt andet liv som en grænseadskillelse mellem 'os' og 'dem,« siger Christian Horst.

Først skal de lære dansk

Forudsætningen for folkeskolen har længe været, at folket er dansk. Men det billede er ved at ændre sig med en støt vækst i gruppen af borgere med anden etnisk baggrund end dansk. I folkeskolen giver det anledning til velkendte problemer, når forudsætning og virkelighed ikke længere er i overensstemmelse med hinanden. Som de politiske vinde blæser i øjeblikket, lyder løsenet 'integration', og med det menes, at der ikke skal gives etnisk 'særbehandling', men at alle elever må klare sig på samme (danske) vilkår uanset forudsætninger. Den kurs vil imidlertid føre til mindre integration, mener Christian Horst.

»Det primære spørgsmål er, hvordan barnet hurtigst lærer fagene, hvordan åbner man curriculum for børnene? Og hvordan lærer de hurtigst muligt dansk på et niveau, hvor det kan fungere i et dansk samfund? Undersøgelser har vist, at det tager 5 – 7 år at tilegne sig et sprog som læringssprog, hvis barnet skal nå op på en gennemsnitlig præstation. Skal barnet vente på det, kommer det bagud i alle fag. Det gælder ikke alle børn, men gennemsnitligt set vil de etniske minoritetsbørn konstant præstere lavere. Man kan overveje, om det ikke ville være en god idé ▶

FOTO: POLIFOTO

»Konfliktløsning. Lændeklædet er et tilbud til blufærdige badegæster i Frederiksberg Svømmehal..«

► at sikre børnene en undervisning hvor sprog, sproglig forståelse og faglig udfordring hænger sammen. Det kan bl.a. ske ved at inddrage en faglig undervisning på modersmålet og arbejde med dansk som andetsprog, så der kommer en udveksling mellem sprogene,« siger Christian Horst.

»Hvis dine ambitioner for disse børn ikke er særlig store, og de bare skal klare sig nogenlunde, så er hele diskussionen overflødig. Men hvis du har en vision om, at disse børn som nuværende og kommende medborgere i det danske samfund skal klare sig på lige fod med andre, så skal man sikre, at børnene hurtigst muligt når ind til kernen af fagene og får den højeste mulige kompetence. De meget små forudsætninger børnene har for dansk, skal ikke udvikles ved, at de møder fagene som andre danske børn – det får de alt for lidt ud af. Husk på, at hele undervisningssituationen er lagt til rette på at møde børn, der i de første 5-6 år af deres liv har udviklet sig i dansksproglige og dansk kulturelle omgivelser. De etniske minoritetsbørn magter ikke denne situation uden videre,« siger Christian Horst.

Ambitionen om at tilbyde modersmålsundervisning er naturligvis ikke gratis, men pengene er givet godt ud, og meget kan nås med små midler selv i vanskelige situationer. Ifølge Christian Horst viser alle undersøgelser, som er lavet på et tilstrækkeligt stort grundlag, at indsatsen virker – modersmålsundervisning hæver elevernes niveau både fagligt og med hensyn til tilegnelsen af andetsprog, dvs. børnene bliver bedre til dansk hurtigere. Spørgsmålet er derfor snarere, om vi har råd til ikke at tilbyde modersmålsundervisning.

»Hvis man i en klasse med arabiske børn kun kommunikerer på dansk, er der en risiko for, at en stor gruppe af de arabiske børn ikke forstår undervisningen. Og når børn ikke forstår, hvad der foregår,

hvad sker der så? Enten bliver de meget stille, eller også bliver de urolige og bliver sat uden for døren. Så skal de til specialundervisning, og der skal også brev hjem til forældrene. Når børn ikke forstår undervisningen – uanset hvor interessant undervisningen i øvrigt kan være – så afføder det en masse aktiviteter, der kræver ressourcer. Samtidig gør turbulensen undervisningen ringere for de øvrige børn og stigmatiserer de børn, der i stigende grad tages ud af normalundervisningen. Chancen for, at der ud af disse børnegrupper vokser en ungdom med komplekse problemer, er rimeligt stor,« forklarer Christian Horst.

Demokratiet som ideal

Det multikulturelle samfund tager sig i nogle fremstillinger ud som en nærmest paradisisk tilstand, hvor mangfoldigheden i sig selv bliver et ideal, der 'stinker af idyl,' som Christian Horst udtrykker det. Selv nærer han ingen illusioner om en fremtidig gnidningsfri sameksistens mellem de etniske grupper i Danmark. Idealet er ikke at være et konfliktløst samfund – så er demokratiforståelse blevet ligegyldig – men et samfund, hvor den etniske kompleksitet forhandles ud fra demokratiske normer med henblik på at skabe lige muligheder for alle medborgere, mener han.

»Vi bør være ligeværdige borgere i et demokratisk samfund med ret til forskelligheder. Majoriteten må inkorporere de etniske minoriteter i et 'nyt' flerkulturelt nationalt fællesskab, hvor der sættes fokus på ligestilling af minoritet og majoritet. Omvendt må minoriteterne genfortælle deres etniske fortællinger inden for rammerne af en demokratisk velfærdsstat. Det sidste betyder bl.a., at de må tage afsked med de dele af fortællingen, som ikke er forenelige med udviklingen af demokratiske principper, f.eks. kønskul-

Christian Horst

Lektor ved Institut for Pædagogisk Antropologi
Danmarks Pædagogiske Universitet

tur og relationer til andre etniske grupper fra deres tidligere nationale fællesskab – og sammen kunne vi jo så fx kigge på, hvad det vil sige at adskille stat og kirke på en mere fundamentalt demokratisk måde end den, vi praktiserer i dag« siger Christian Horst.

Og hvor skal forandringerne så komme fra? Fra os alle sammen, men de bliver først effektive når politikerne lægger kræfter i projektet, vurderer Christian Horst. Som forsker hører han selv til blandt forandringsagenterne, og han håber at kunne sætte sit præg på udviklingen.

»Jeg mener, at vi skal drive videnskab, der gennem gentagelser og udbygninger viser, hvad der er fornuftigt at gøre. Det er vores del af arbejdet. Bagefter kan politikerne tage stilling til, om og i hvilket omfang de kan bruge det eller ej. Det er grundlaget i det politiske demokrati,« slutter Christian Horst.

Antologien Norm og Acceptabilitet er udgivet på Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag. Se mere på www.dpu.dk/forlag. ▲

Af Anders Lindskov
anli@dpu.dk